

ОЗНАКИ ВСТАНОВЛЕННЯ РИЗИКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ SIGNS OF ESTABLISHMENT OF RISK ACTIVITIES OF BANKS

У статті розглянуто питання визначення сутності поняття «ризик», «банківський ризик», а також питання встановлення Національним банком України ознак ризикової діяльності банків. Досліджено ознаки ризикової діяльності банків, що встановлені Національним банком України. Розглянуто питання застосування заходів впливу до банків за здійснення ризикової діяльності. Досліджено питання наявності загрози інтересам кредиторів та вкладників банку – необхідної умови у застосуванні заходів впливу за здійснення ризикової діяльності.

Ключові слова: банк, ризик, банківський ризик, банківська діяльність, управління ризиком, банківський нагляд, Національний банк України.

В статье рассмотрены вопросы определения сущности понятия «риск», «банковский риск», а также вопросы установления Национальным банком Украины признаков ризикової діяльності банків. Исследованы признаки ризикової діяльності банків, установленные Национальным банком Украины. Рассмотрены вопросы применения мер воздействия к банкам за осуществление

ризикової діяльності. Исследован вопрос наличия угрозы интересам кредиторов и вкладчиков банка – необходимого условия при применении мер воздействия за совершение ризикової діяльності.

Ключевые слова: банк, риск, банковский риск, банковская деятельность, управление риском, банковский надзор, Национальный банк Украины.

The article deals with the issue of determining the essence of the concept of “risk”, “banking risk”, as well as the issue of establishing the risk behavior of banks by the National Bank of Ukraine. The signs of risk activity of banks, which are established by the National Bank of Ukraine are investigated. The questions of application of measures of influence on banks for carrying out of risk activity are considered. The question of the existence of a threat to the interests of creditors and depositors of the bank, as a necessary condition, during the application of measures of influence on the implementation of risk activities was explored.

Key words: bank, risk, banking risk, banking, risk management, banking supervision, National bank of Ukraine.

УДК 338.71 (477)

Бедненко В.М.

аспірант

Університет банківської справи

Вовчак О.Д.

д.е.н., професор

Університет банківської справи»

Постановка проблеми. Трансформація сучасного ринкового середовища посилює конкурентну боротьбу на внутрішніх і зовнішніх ринках, що зумовлює виникнення нових, а також урахування вже існуючих факторів, що впливають на організацію й ефективність здійснення банківської діяльності. Зазначені процеси супроводжуються актуалізацією проблеми підвищення ефективності управління ризиками банківської діяльності.

Ризик є суттєвим складником банківської діяльності, тому що така діяльність, як і будь-яка фінансово-економічна діяльність, характеризується високим рівнем невизначеності (багатоваріантності) ухвалення управлінських рішень, на які впливає значна чисельність факторів та дій контрагентів, достовірні наслідки яких важко передбачити з необхідною точністю. Саме з невизначеністю чи з імовірнісними процесами, зумовленими важкістю точного передбачення перебігу подій у майбутньому, пов'язане виникнення ризику.

Водночас у наукових дослідженнях досі немає єдиного підходу до визначення категорії «ризик». Незважаючи на те, що дослідженню сутності банківських ризиків присвячено багато наукових праць, нині не існує єдиного визначення цього поняття. Із погляду діяльності банків на ринку фінансових послуг, під банківським ризиком більшість фахівців розуміють загрозу втрати банком частини своїх

ресурсів, недоотримання запланованих доходів, а також потенційну можливість отримати додатковий прибуток у разі реалізації певних (прийнятних для банку) фінансових ризиків [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окремі науковці, серед яких А. Загородній, Г. Вознюк, Т. Смовженко, вважають, що ризик – це «усвідомлена можливість небезпеки виникнення непередбачених втрат очікуваного прибутку, майна, грошей у зв'язку з випадковими змінами умов економічної діяльності, несприятливими обставинами» [2]. Є. Брігхем вважає, що ризик – «це можливість того, що може статися якась несприятлива подія» [3]. С. Мочерний пов'язує ризик із невизначеністю, непередбаченістю, випадковістю поведінки суб'єктів ринкових відносин, що можуть завдавати збитків [4]. О. Стоянова в підручнику «Фінансовий менеджмент» визначає, що ризик – це «...імовірність виникнення збитків або недоотримання доходів порівняно з прогнозованим варіантом» [5].

Прихильники другої точки зору (О. Єгорова [6], О. Лаврушин [7], Дж. Шортрід [8], Т. Райс, Б. Койлі [9], Л. Романенко, А. Коротеєва [10], Д. Гриджук [11]) вважають, що поняття «ризик» припускає можливість отримання як позитивного, так і негативного результату.

Водночас науковий підхід, за якого ризик може мати позитивні наслідки, позбавляє вчених моти-

вації для подальшого розвитку методології мінімізації ризиків. З урахуванням цього ризик необхідно розглядати ймовірністю настання подій, що призводять до негативних наслідків. На думку більшості науковців, яка поділяється нами, більш правильно вважати ризиком тільки суб'єктно усвідомлену небезпеку появи негативного результату.

Цей підхід до визначення сутності поняття «ризик» використаний і в більшості законодавчих актів, пов'язаних із ризиками різного роду та виду. Так, відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», ризик – «кількісна міра небезпеки, що враховує ймовірність виникнення негативних наслідків від здійснення господарської діяльності та можливий розмір втрат від них» [12]. У Законі України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» зазначено, що ризик – це «можливість виникнення та ймовірні масштаби наслідків негативного впливу протягом певного періоду часу» [13]. На нашу думку, цей підхід значно спрощує розуміння поняття «ризик».

Підвищена увага до поняття ризику в банківській практиці цілком виправдана, оскільки виконуючи роль фінансових посередників в економічній системі, банківські установи переважно здійснюють свої операції за рахунок коштів клієнтів. Формування ресурсної бази шляхом запозичення та залучення коштів від юридичних та фізичних осіб вимагає від банків підвищеної надійності та високого рівня суспільної довіри.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження ознак ризикової діяльності банків, які визначаються Національним банком України та встановлюються ним в діяльності банків під час здійснення банківського нагляду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банк (як відкрита динамічна система) постійно знаходиться під впливом значної кількості факторів зовнішнього середовища, дію яких можна прогнозувати з різним рівнем ймовірності. Це положення покладене в основу класифікації банківських ризиків, яка традиційно передбачає їх поділ за критерієм здатності банку контролювати фактори виникнення на зовнішні (системні) та внутрішні (індивідуальні) [14].

При дослідженні поняття «банківський ризик» учені намагаються адаптувати визначення категорії «ризик» до специфічних умов його виникнення у банківській діяльності. З огляду на це вважаємо, що не може існувати істотних відмінностей у підходах, які застосовуються в обох випадках. Так, Л. Бондаренко у своєму дослідженні розрізняє шість підходів до визначення поняття «банківський ризик» [15]: ймовірність відхилення від очікуваного результату; загроза втрат; ймовірність отримання як збитків, так і прибутку; невпевненість перед-

бачення результату; ситуативна характеристика діяльності банку, що відображає невизначеність її результату; діяльність банку, пов'язана з подоланням невизначеності.

Аналіз наявних у літературних джерелах визначень поняття «банківський ризик» указує на те, що більшість із них є схожими, а відмінності полягають переважно в обраному підході до розуміння сутності ризику загалом (відповідно до поданого вище огляду генезису трактувань даної економічної категорії). У розглянутих інтерпретаціях поняття «банківський ризик», як правило, акцентується увага на його фінансовому характері, що виявляється у формі можливих результатів ситуації ризику [14].

Таким чином, більшість дослідників визначає фінансовий складник банківських ризиків та схиляється до того, що банківські ризики – це фінансові ризики, що призводять до збитків та втрат. Підтвердженням такого висновку є й те, що під час розгляду окремих банківських ризиків дослідники також підкреслюють фінансовий складник.

Необхідно зазначити, що банківський ризик разом із загрозою понесення певних фінансових втрат за несприятливого розвитку ситуації одночасно є потужним стимулятором банківського розвитку, що спонукає банки досягати успіху в конкурентному середовищі. Небажання тих чи інших банківських установ приймати на себе економічно доцільні обсяги ризиків призводить до їх відставання в розвитку, втрати конкурентоспроможності та поступового їх витіснення з ринку конкурентами, більш схильними до ризику [14].

Ураховуючи зазначене вище, А. Єпіфанов та інші формулюють таке визначення банківських ризиків: це кількісно оцінена ймовірність невідповідності обсягових, просторових та часових параметрів фінансових потоків банку очікуваним, яка формується у результаті цілеспрямованої дії або бездіяльності зацікавлених суб'єктів економічних відносин, що відбивається на зміні його фінансового стану та динаміки розвитку. Як зазначає А. Єпіфанов та ін. [14], у цьому визначенні використано узагальнюючий підхід до об'єкта та прояву банківських ризиків, сформульований з урахуванням розглянутих вище сутнісних аспектів як економічних ризиків в цілому, так і специфічних аспектів їх прояву для банківської діяльності [14].

Специфіка банківських ризиків тісно пов'язана із сутністю банківської діяльності, яка проявляється у сфері обміну та платіжного обороту. Банківські ризики значною мірою характеризуються соціальною відповідальністю, оскільки банки ризикують не тільки і не стільки власними ресурсами, а переважно грошовими коштами клієнтів [16]. Через це банківські кризи провокують більш відчутні негативні наслідки, ніж ризики виробництва, оскільки спричиняють фінансові втрати за

ланцюгом грошово-кредитних зобов'язань, сформованих учасниками банківських операцій.

Отже, з урахуванням вказаних вище сутнісних особливостей банківських ризиків управління ними має бути спрямоване не стільки на уникнення збитків під час здійснення банківських операцій, скільки на реалізацію заходів щодо формування системи, яка забезпечить оптимальну реалізацію інтересів банку та його клієнтів.

Формування ефективної системи управління ризиками у діяльності банку несе за собою, на нашу думку, необхідність встановлення змістовного наповнення визначення дефініцій «ризик банківської діяльності», «ризик діяльності банків» та «банківські ризики», виходячи із загальнонаукових концепцій, сформованих вітчизняними та зарубіжними вченими.

Національний банк України (далі – Національний банк) визначає банківський ризик за його впливом на капітал і надходження. Ризик – це ймовірність того, що події, очікувані або неочікувані, можуть мати негативний вплив на капітал та/або надходження банку [17]. Ризики впливають із специфіки банківської діяльності, що здійснюється в умовах ринкових відносин, і означають імовірність одержання доходів, менших від очікуваних, зниження вартості активів. Підвищені банківські ризики призводять до значних фінансових утрат і, як наслідок, до банкрутства банків.

Із точки зору банку, ризик – це потенційна можливість недоотримання доходів або зменшення ринкової вартості капіталу банку внаслідок несприятливого впливу зовнішніх або внутрішніх факторів. Такі збитки можуть бути прямими (втрата доходів або капіталу) чи непрямими (накладення обмежень на здатність банку досягати своїх бізнес-цілей).

Із метою здійснення банківського нагляду Національний банк України виділив дев'ять категорій ризику, а саме: кредитний ризик, ризик ліквідності, ризик зміни процентної ставки, ринковий ризик, валютний ризик, операційно-технологічний ризик, ризик репутації, юридичний ризик та стратегічний ризик. Ці види ризиків не є взаємовиключними. Будь-який банківський продукт або послуга може наражати банк на кілька ризиків [18].

При цьому слід зазначити, що статтею 48 Закону України «Про банки і банківську діяльність» установлено, що банкам забороняється здійснювати ризикову діяльність, що загрожує інтересам вкладників чи інших кредиторів банку. Перелік ознак, наявність яких є підставою для висновку Національного банку України про провадження банком ризикової діяльності, що загрожує інтересам вкладників чи інших кредиторів банків, визначається нормативно-правовим актом Національного банку України та оприлюднюється у встановленому законом порядку [19].

Такі ознаки визначені у Положенні про застосування заходів впливу, яке встановлює, що Національний банк має право зробити висновок про здійснення банком ризикової діяльності на підставі результатів аналізу звітності банку за результатами банківського нагляду, перевірок дотримання банками вимог валютного законодавства або законодавства з питань фінансового моніторингу [20].

Так, ознаками здійснення банком ризикової діяльності можуть бути такі: здійснення банком операцій (безпосередньо або опосередковано), що не мають очевидної економічної доцільності (сенсу); здійснення опосередкованого кредитування пов'язаних із банком осіб; невключення до переліку пов'язаних із банком осіб, які мають ознаки пов'язаності з банком та з якими банк здійснює операції прямо чи опосередковано; здійснення операцій із цінними паперами, що мають ознаки фіктивності; використання банком фінансових інструментів, що призводить до штучного поліпшення фінансового результату банку або викривлення його звітності; дострокове повернення строкових коштів, залучених від пов'язаних із банком осіб; одноразове грубе або систематичні порушення банком законодавства у сфері готівкового обігу.

Вищезазначені ознаки можна назвати такими, що належать суто до складника банківського нагляду і можуть бути виявлені Національним банком України під час проведення банківського нагляду за здійсненням банком банківської діяльності, тобто вчиненням або невчиненням саме банком певних дій.

Крім того, Національний банк України також визначив ознаки здійснення банками ризикової діяльності у сфері фінансового моніторингу, а саме:

1) проведення клієнтами банку фінансових операцій, що не мають документального підтвердження очевидної економічної доцільності (сенсу) та/або, якщо у банку немає документів (інформації) щодо реальних фінансових можливостей здійснення фінансових операцій клієнтів або в разі невідповідності фінансових операцій клієнта наявним у банку документам (інформації) щодо фінансового стану та/або змісту діяльності (соціального статусу) клієнта;

2) участь банку (надання банком послуг) в проведенні фінансових операцій, характер або наслідки яких дають підстави вважати, що вони можуть бути пов'язані з виведенням капіталів, легалізацією кримінальних доходів, конвертацією (переведенням) безготівкових коштів у готівку, здійсненням фіктивного підприємництва, уникненням оподаткування тощо (зокрема пов'язаних зі зняттям готівкових коштів, переказом коштів за кордон, купівлею-продажем цінних паперів, використанням рахунків осіб не за призначенням тощо);

3) проведення банком або клієнтами банку фінансових операцій, характер або наслідки яких дають підстави вважати, що вони можуть бути пов'язані з уникненням виконання вимог та обмежень, передбачених банківським, валютним законодавством, законодавством із питань фінансового моніторингу;

4) нездійснення банком достатніх заходів для запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму;

5) невикористання банком права відмовити в проведенні клієнтами банку регулярних фінансових операцій, характер яких дає підстави вважати, що вони можуть бути пов'язані з використанням послуг банку для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму, фінансування розповсюдження зброї масового знищення чи вчинення іншого злочину;

6) здійснення банком або клієнтами банку фінансових операцій із використанням утрачених, викрадених документів або таких, що мають ознаки підроблених, недійсних (нікчемних);

7) здійснення фінансової операції клієнтом, який є публічним діячем, особою, близькою або пов'язаною з публічним діячем, щодо якого (якої) банк не має документально підтверджених відомостей стосовно джерел походження коштів (активів, прав на такі активи), достатніх для підтвердження його (її) реальних фінансових можливостей проводити чи ініціювати проведення відповідної фінансової операції;

8) створення/складення банком та/або подання ним Національному банку недостовірної (їх) інформації/документів/висновків;

9) неодноразове проведення клієнтом банку фінансових операцій із перерахування коштів за кордон як здійснення авансових платежів (попередньої оплати) на виконання зовнішньоекономічного (їх) договору (їв), стосовно якого (їх) банку було відомо або могло бути відомо, зокрема із публічних джерел або від інших фінансових установ, що контрагент (и) неодноразово порушує (ють) виконання/не виконує (ють) умов (и) відповідного (їх) зовнішньоекономічного (їх) договору (їв);

10) проведення фінансових операцій клієнтів, щодо яких банком не вжито достатніх заходів стосовно встановлення їх кінцевого (їх) бенефіціарного (їх) власника (їв) [контролера (їв)] та/або щодо яких є підстави вважати, що вони використовують агентів, номінальних утримувачів (номінальних власників) або посередників з метою приховування кінцевого (їх) бенефіціарного (їх) власника (їв) [контролера (їв)].

При цьому встановлюється обов'язок банку довести, що в діях клієнта або банку немає ознак здійснення ризикової діяльності.

Таким чином, до переліку включено десять ознак, які пов'язані з вчиненням банком дій, які, на нашу думку, не є обов'язковими згідно з вимогами законодавства з питань фінансового моніторингу чи вчинення яких вже передбачає відповідну відповідальність або пов'язані з проведенням фінансових операцій клієнтами чи контрагентами банку, що не підпадають під обов'язковий чи внутрішній фінансовий моніторинг згідно із Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Здійснення банком ризикової діяльності, яка загрожує інтересам вкладників чи інших кредиторів банку, є однією з підстав для застосування Національним банком України заходів впливу, передбачених статтею 73 Закону України «Про банки і банківську діяльність», адекватно рівню такої загрози [19].

Аналіз змісту Положення про застосування заходів впливу дає підстави зробити висновок, що за здійснення ризикової діяльності, що загрожує інтересам кредиторів та вкладників банку, до такого банку, на нашу думку, Національний банк України може застосувати такі дев'ять із тринадцяти передбачених Законом про банки адекватні заходи впливу: письмове застереження; письмова угода з банком; установлення для банку підвищених економічних нормативів; обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів здійснюваних банком операцій; заборона надавати бланкові кредити; накладення штрафу (у розмірі не більше одного відсотка від суми зареєстрованого статутного капіталу банку); тимчасово, до усунення порушення, заборонити власнику істотної участі в банку використовувати право голосу; тимчасово, до усунення порушення, відсторонення посадової особи банку від посади; зарахувати банк до категорії проблемних; відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку [19].

На наш погляд, особливу увагу слід звернути на такий захід впливу, як відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку, оскільки в такому разі після ухвалення Національним банком України відповідного рішення розпочинається ліквідація банку як юридичної особи в установленому порядку.

Відповідно до статті 77 Закону «Про банки», банк може бути ліквідований:

1) за рішенням власників банку;

2) у разі відкликання Національним банком України банківської ліцензії з власної ініціативи або за пропозицією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Водночас Національний банк України має право відкликати банківську ліцензію з власної ініціативи, якщо:

1) виявлено, що документи, надані для отримання банківської ліцензії, містять недостовірну інформацію;

2) банк не виконав жодної банківської операції протягом року з дня отримання банківської ліцензії;

3) встановлено систематичне порушення банком законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [19].

Як вбачається з наведеного, Закон безпосередньо не визначає здійснення ризикової діяльності однією з підстав для ухвалення Національним банком України рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідації банку.

Водночас Положення про застосування заходів впливу встановлює, що Національний банк має право відкликати банківську ліцензію з власної ініціативи у випадках, передбачених частиною другою статті 77 Закону про банки, та надає визначення поняття «систематичне порушення банком законодавства з питань фінансового моніторингу».

Так, систематичним порушенням банком законодавства з питань фінансового моніторингу є порушення банком законодавства з питань фінансового моніторингу після застосування Національним банком до банку не менше двох заходів впливу (санкцій) протягом двох років та/або встановлення фактів здійснення ризикової діяльності [20].

На нашу думку, можна зробити висновок, що у разі виявлення Національним банком України факту здійснення банком ризикової діяльності у сфері фінансового моніторингу, ознаки якої визначені в Положенні про застосування заходів впливу, Національний банк України може реалізувати своє право щодо відкликання банківської ліцензії у банку та його ліквідації. Але зазначені норми статті 77 Закону про банки безпосередньо не передбачають наявності загрози інтересам кредиторів та вкладників банку внаслідок виявлення таких ознак.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, комплексний аналіз банківського законодавства, зокрема Положення про застосування заходів впливу, дає підстави зробити висновок, що встановлення Національним банком України факту здійснення банком ризикової діяльності, що загрожує інтересам кредиторів чи інших вкладників, має ґрунтуватися на встановленні фактів існування ризиків у діяльності банку та їх безпосередньому впливі на інтереси кредиторів та вкладників банку, існуванні причинно-наслідкового зв'язку між ризиком та загрозою. Тобто виявлені банківські ризики мають створювати загрозу таким інтересам кредиторів чи вкладників. Очевидно,

що основна загроза кредитора чи вкладника (як учасника фінансово-економічних відносин із банком) є загрозою не отримати належні йому кошти від банку внаслідок невиконання банком взятих на себе зобов'язань.

Водночас не всі ризики мають безпосередній вплив на фінансово-економічний стан банку. А відтак, на наш погляд, порушене питання потребує подальшого дослідження з метою вдосконалення існуючого банківського законодавства з питань регулювання ризикової діяльності банків

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бойківська Л. Методи оцінок банківських ризиків. Актуальні проблеми розвитку регіону. 2009. № 5. С. 164–168.
2. Загородній А., Вознюк Г. Фінансовий словник. Київ: Знання. 2000. 587 с.
3. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту: пер. з англ. Київ: Молодь, 1997. 1000 с.
4. Економічний словник-довідник / за ред. д-ра екон. наук, проф. С. Мочерного. Київ: Феміна, 1995. 368 с.
5. Финансовый менеджмент: теория и практика: учеб. / под ред. Стояновой Е. 4-е изд., перераб. и доп. Москва: Перспектива, 1999. 656 с. ISBN 5–94723–388–6.
6. Егорова Е. Еще раз о сущности риска и системном подходе. Управление риском. № 2. 2002. С. 9–12.
7. Лаврушин О., Афанасьева О., Корниенко С. Банковское дело. Современная система кредитования. Москва: КНОРУС, 2007. 264 с.
8. Shortreed J. H. Benchmark Framework for Risk Management. URL: <http://www.irrneram.ca/pubs/rm+c.html>. – Title from the screen.
9. Райс Т., Койли Б. Финансовые инвестиции и риск Т/ пер. с англ. Киев: ВПВ. 1995. 592 с.
10. Романенко Л., Коротеєва А. Ризики у банківській діяльності. Фінанси України. 2003. № 5. С. 121–127.
11. Гриджук Д. Співвідношення банківського ризику та засобів забезпечення банківських зобов'язань. Вісник Національного банку України. 2002. № 5. С. 7–9.
12. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: закон України / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=877-16>. 24.02.2011. Назва з екрану.
13. Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності: закон України / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3164-15>. 15.04.2011. Назва з екрану.
14. Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / А. Єпіфанов, Т. Васильєва, С. Козьменко та ін. / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. Васильєвої. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. 283 с.
15. Бондаренко Л. Ризик-менеджмент кредитної діяльності комерційного банку: автореф. дис. ...

канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Київ: КНЕУ, 2007. 23 с.

16. Банковские риски: учеб. пособ. / кол. авторов; под ред. д-ра экон. наук, проф. О. Лаврушина и д-ра экон. наук, проф. Н. Валенцевой. Москва: КНОРУС, 2007. 10 с. ISBN 5–85971–602–8.

17. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків», схвалені постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 р. № 104. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36986>

18. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123614

19. Закон України «Про банки і банківську діяльність». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

20. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу, затверджене постановою Правління Національного банку України від 17.08.2012 р. № 346 (зі змінами). URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/publish>.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

THE STATE POLICY OF FINANCIAL SUPPORT FOR INVESTMENT AND INNOVATIVE ACTIVITY BASED ON PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN UKRAINE

У статті розглянуто підходи до державного управління і регулювання фінансуванням інвестиційно-інноваційної діяльності на засадах державно-приватного партнерства (ДПП). Висвітлено головні проблеми в цій галузі, сформульовано державно-політичні завдання для розвитку такої форми фінансування інвестиційно-інноваційних проектів в Україні. Запропоновано концептуальну модель фінансового забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності на засадах розвитку ДПП. Акцентовано, що вона повинна базуватися на поєднанні ринкового і бюджетного механізмів фінансування, де ключовим об'єктом взаємодії є кредитно-фінансові ресурси, їхнє формування та розподіл, які відбуваються під впливом дії інтересів суб'єктів ІІД. Визначено інтереси суб'єктів інвестиційної діяльності на засадах ДПП (держави, банківської системи, бізнесу, науки).

Ключові слова: фінансове забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності; державно-приватне партнерство; інституційне середовище; механізми співпраці держави, приватного бізнесу та науки.

В статье рассмотрены подходы к государственному управлению и регулированию финансирования инвестиционно-инновационной деятельности на основе государственно-частного партнерства (ГЧП). Раскрыты их проблемы, а также сформулировано государственно-политические задания для развития этой формы финансирования инвестиционно-инновационных проектов в Украине. Предложена концептуальная модель финансового обеспечения инвестиционно-инновационной деятельности на основе ГЧП. Эта модель должна основываться на объединении рыночного и

бюджетного механизмов финансирования, где ключевым объектом взаимодействия есть кредитно-финансовые ресурсы, их формирование и распределение, которое происходит под влиянием интересов субъектов ИИД. Определены интересы субъектов ИИД на основе ГЧП (государства, банковской системы, бизнеса и науки).

Ключевые слова: финансовое обеспечение инвестиционно-инновационной деятельности; государственно-частное партнерство (ГЧП); институциональная среда; механизмы взаимодействия государства, частного бизнеса и науки.

In the article is considered approaches to public administration and regulation of financing of the investment-innovation activity on principles public private partnerships (PPP). Main problems of the investment-innovation activity on principles PPP are reflected, and also, are formulated state-political tasks for development of PPP forms of financing of investment-innovation projects in Ukraine. An author is offered the conceptual model of the financial providing investment-innovative activity on principles of development of PPP. This model will be able to be based on combination of market and budgetary mechanisms of financing, where the key object of cooperation are credit-financial resources, their formings and distributing which takes place under act of action of interests of subjects of IIA. The article has determined interests of subjects of investment innovative activity on the principles of PPP (state, banking system, business, science).

Key words: financing of the investment-innovation activity; state private partnerships (PPP); the installation in viroment; mechanisms of interaction between the state, private business and science.

УДК 351.82:334 (477)

Белінська Я.В.

д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки
Університет державної фіскальної служби України

Калита Т.А.

здобувач
Університет державної фіскальної служби України